

Rapport 2011:49

Vintrie 24:42, fornlämning 105 Bunkeflo sn, Malmö kommun

Arkeologisk förundersökning 2010

Per Sarnäs

Rapport 2011:49

Vintrie 24:42, fornlämning 105 Bunkeflo sn, Malmö kommun

Arkeologisk förundersökning 2010

Per Sarnäs

Fornlämningsnr: 105
Vintrie 24:42, Bunkeflo socken
Malmö kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2011 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2011:49

Omslag: Undersökningsområdet från söder. Foto: Per Sarnäs

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

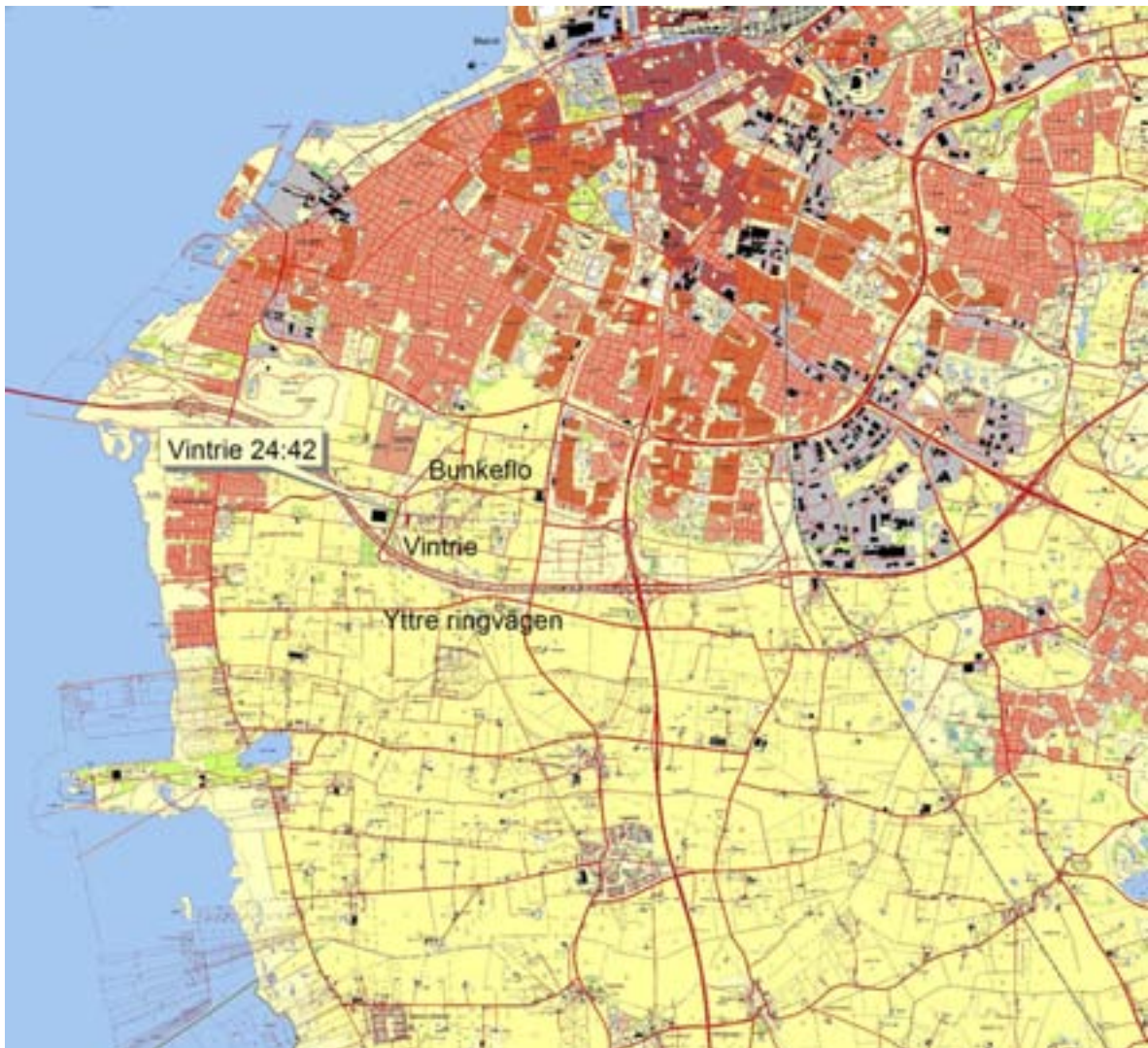
Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Syfte och metod	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Historiskt källmaterial	9
Undersökningresultat	10
Utvärdering	12
Referenser	14
Publicerat	14
Opublicerat.	14
Kartor	14
Muntliga källor	14
Administrativa uppgifter	15

Figur 1. Karta över Skånes kommuner med Malmö kommun blåmarkerat och undersökningens läge med svart prick.

Figur 2. Karta över Malmö med undersökningsområdet, Vintrie 24:42 markerat.

Sammanfattning

Med anledning av att Vintrie Bo Bra Bygg AB planerar bostadsbebyggelse inom en registrerad fornlämning (Bunkeflo nr 105) har Sydsvensk Arkeologi AB genomfört en arkeologisk förundersökning.

Undersökningsområdet utgörs av gräsbevuxen mark. Området avgränsas i väster av en rad med popplar och i öster av befintlig bebyggelse. Området är flackt och inga synliga höjdskillnader kan iakttas.

Det har genomförts ett stort antal undersökningar i närheten av undersökningsområdet. Den närmaste undersökningen genomfördes inom Citytunnelprojektet (Vintrie IP, MK 131).

Undersökningsområdet ligger i ett område som på samtliga historiska kartor över Bunkeflo är markerat som ängsmark. Detta innebär att området, åtminstone periodvis, har varit så pass fuktigt att det inte har kunnat odlas.

Inom undersökningsområdet drogs fyra sökschakt med en sammanlagd yta av 750 m². I schakten framkom 1 brunn, 3 gropar, 3 stolphål och 15 odefinierade anläggningar. Såväl matjord som anläggningar innehöll få fynd. De få fynd som tillvaratogs utgörs mestadels av flintavslag och i en mindre grop framkom åtta hästtänder. Även ett lösfynd av ett yxämne kan framhållas.

En brunn som har C14 daterats till senneolitikum har även analyserats avseende pollen. Analysen visar på ett landskap som under brunnens användningsperiod blir alltmer öppet och med ett ökat inslag av jordbruk.

Inledning

Med anledning av att Vintrie Bo Bra Bygg AB planerar bostadsbebyggelse inom en registrerad fornlämning (Bunkeflo nr 105) har Sydsvensk Arkeologi AB genomfört en arkeologisk förundersökning.

Syfte och metod

Förundersökningen syftade till att undersöka om det förekom brunnar inom undersökningsområdet som kan kopplas till närliggande järnåldersbebyggelse i och med att området varit fuktigt i historisk tid. Ett annat mål var att undersöka om det förekom boplatslämningar från tidigneolitikum–mellanneolitikum inom undersökningsområdet då fynd från denna period framkommit på närliggande undersökningar och denna period generellt hade lägre grundvattennivåer vilket möjliggjort bosättning inom undersökningsområdet.

Förundersökningen genomfördes i form av sökschaktning med en 8 tons grävmaskin. Anläggningar mättes in med nätverks RTK. Anläggningar undersöktes med spade eller skärslev. Dokumentationen registrerades i Intrasis.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet utgörs av gräsbevuxen mark. Området avgränsas i väster av en rad med popplar och i öster av befintlig bebyggelse. Området är flackt och inga synliga höjdskillnader kan iakttas.

Undersökningsområdet ligger inom registrerad fornlämning (Bunkeflo 105). Förutom Bunkeflo 105 finns ytterligare en registrerad fornlämning i närheten (Bunkeflo 96:1) som utgörs av boplatslämningar som framkom vid förundersökningen inför Vintrieleden (Hector & Andréasson 1999). Det har genomförts ett stort antal undersökningar i närheten av undersökningsområdet. Den närmaste undersökningen genomfördes inom Citytunnelprojektet (Vintrie IP, MK 131). Det framkom inom den nordöstra boplaten bl.a. 4 tvåskeppiga hus med datering till senneolitikum och två fyrstolpsbodar från samma tid. Husen är daterade typologiskt och radiometriskt och dateringarna ligger delvis i övergången mellan mellanneolitikum B och senneolitikum. Det framkom även en grav som kan vara från tidigneolitikum- eller mellanneolitikum om fyndet av en tvärpil tolkas som en gravgåva.

Figur 3. Fornlämningsområden (blått) enligt FMIS och genomförda undersökningar (grönt) i undersökningsområdets närhet. Undersökningsområdet är rödmarkerat. Skala 1:5000.

Från äldre järnålder påträffades 3 treskeppiga långhus och en fyrstolpsbod. I övrigt framkom några gropar med dateringar till senneolitikum och äldre järnålder. Anläggningar framkom huvudsakligen i den västra delen av undersökningsytan. Man fick även fram ett dike som troligen utgör en gräns mot våtmarken i öster, tillika gräns för Torkelstoften (se historiskt källmaterial). Det framkom dock såväl gropar som stolphål inom det område som har varit våtmark. Söder om den nordvästra boplatsen drogs ett antal sökschakt i samband med slutundersökningen. Dessa innehöll få anläggningar och bedömdes inte kunna bidra till frågeställningarnas besvarande. På den södra boplatsen framkom ett stort antal hus från äldre järnålder men även några från senneolitikum (Hammarstrand Dehman m.fl. 2007).

Strax nordväst om undersökningsområdet genomfördes en schaktningsövervakning (MHM 8605) vilken inte resulterade i att något av antikvariskt värde kunde iakttagas.

Norr om undersökningsområdet har två undersökningar utförts. I samband med den arkeologiska utredningen inför anläggandet av Vintriediket (MHM 12525) drogs två sökschakt i öst-västlig riktning. I den del av sökschakten som låg närmast undersökningsområdet var jorden svart och torvig och inga anläggningar

påträffades. Denna del gick inte heller vidare till slutundersökning (Sandén odat.).

Inför byggandet av Citytunneln genomfördes en utredning (MHM 12589) vars sydligaste schakt låg nära undersökningsområdet. I dessa schakt framkom inga förhistoriska anläggningar (Ifverson 2000).

Söder och sydost om undersökningsområdet genomfördes en arkeologisk utredning inför planerad villabebyggelse (MK 94). I de schakt som låg närmast undersökningsområdet framkom bl.a. ett kulturlager med fynd av slagen flinta och en grop med keramik från tidigneolitikum–mellanneolitikum samt ett lösfynd av ett bryne. Matjorden innehöll dessutom betydligt mer flintavslag i denna del av utredningsområdet (Frejd 2003). Vid en senare slutundersökning (MK 205) framkom en brunn med keramik från förromersk järnålder–romersk järnålder och ett gropsystem som har daterats till förromersk järnålder utifrån den arkeobotaniska sammansättningen som överensstämde med husen från samma tid som undersöktes i närheten (Hammarstrand Dehman m.fl. 2007).

Väster om nordöstra boplatsen på MK 131 undersöktes ett område med anledning av utbyggnad av anslutningsväg till Yttre ringvägen (MHM 12524, Vintrieleden). Vid slutundersökningen framkom ett hus och ett par gropar från äldre järnålder och en halvmåneformad struktur som har C14-daterats till senneolitikum (Friman 2006).

I samband med grundvattensänkning vid byggandet av Yttre ringvägen förundersöktes ledningssträckorna där grundvattnet skulle pumpas ut (MHM 9066). Förundersökningen som gick rakt igenom MK 131 och MK 205 visade på enstaka stolphål och en kanträna till en bortodlad grav (Lindhé 2007).

Västsydväst om MK 131 och MK 205 genomfördes en arkeologisk förundersökning 1999 (MHM 12594). Inga lämningar framkom vilket till en del kunde förklaras med att området var kraftigt stört av dumperspår (Frejd odat.).

Undersökningsområdet har dessutom relativt höga fosfatvärden enligt Arrhenius fosfat från 1934. Fosfatnivåerna är i paritet med dem som man finner inne i de historiska byarna. Varför det finns

höga fosfatvärden har inte tidigare undersökningar kunnat ge något svar på.

Historiskt källmaterial

Undersökningsområdet ligger i ett område som på samtliga historiska kartor (1701, 1781 och 1806 års kartor) över Bunkeflo är markerat som ängsmark (se figur 4). Detta innebär att området, åtminstone periodvis, har varit så pass fuktigt att det inte har kunnat odlas. I Hyllie mosse/Komosse ligger Torkelstoftens östra gräns löper genom undersökningsområdet. Namnet indikerar platsen för bebyggelse från vikingatid (Jönsson & Persson 2008).

Figur 4. Undersökningsområdet ligger inom ett område som på de historiska kartorna är markerat som äng (grönt). Östra gränsen för Torkelstoftens går rakt igenom undersökningsområdet. Figuren visar storskifteskartan från 1781. Skala 1:5000.

Figur 5. Foto över undersökningsområdet. Fotot är taget från norr.

Undersökningsresultat

Inom undersökningsområdet drogs fyra sökschakt, två med enkel skopbredd (ca 1,3 m) och två med dubbel skopbredd (ca 2,5 m). Sammanlagt avbanades 750 m² av undersökningsområdets 4 000 m². I schakten framkom 1 brunn, 3 gropar, 3 stolphål och 15 odefinierade anläggningar. Samtliga framkomna anläggningar undersöktes helt eller delvis. Såväl matjord som anläggningar innehöll få fynd. De få fynd som tillvaratogs utgörs mestadels av flintavslag och i en mindre grop framkom åtta hästtänder. Även ett lösfynd av ett yxämne kan framhållas.

Det primära syftet med förundersökningen var att söka efter brunnar som kan kopplas till omgivande järnåldersbebyggelse som tidigare har undersökta bl.a. inom Citytunnelprojektet samt ev. bebyggelse från neolitikum. Vid förundersökningen påträff-

Figur 6. Foto över brunnen, A466.

Figur 7. Närbild av lagren i brunnen.

fades en brunn (A466) som innehöll få fynd och som har analyserats avseende pollen av miljöarkeologiska laboratoriet vid Umeå Universitet. Brunnen var ganska grund, knappt 0,8 m med en mörk torvig fyllning i botten. I brunnens slutskede eller efter att den slutats användas har flygsand blåst ned i brunnen och lagt sig som strimmor i fyllningen. Pollenanalysen genomfördes på en kubienastapel där sju nivåer i stapeln analyserades. Material från mitten av stapeln C14 daterades till senneolitikum. Pollenanalysen visade på en utveckling mot ett allt öppnare landskap under den period brunnen är öppen. I början domineras trädpollenkurvan av al (*Alnus*) men med tiden ökar alm och

hassel (*Ulmus* och *Corylus*). Kornpollen förekommer under hela den analyserade sekvensen med en viss ökning mot slutet tillsammans med gräspollen vilket pekar mot ett ökat inslag av jordbruk. Den markkemiska analysen tyder inte på en intilliggande boplats då MS nivåerna och fosfatvärdena är låga (Linderholm & Wallin 2011).

Utvärdering

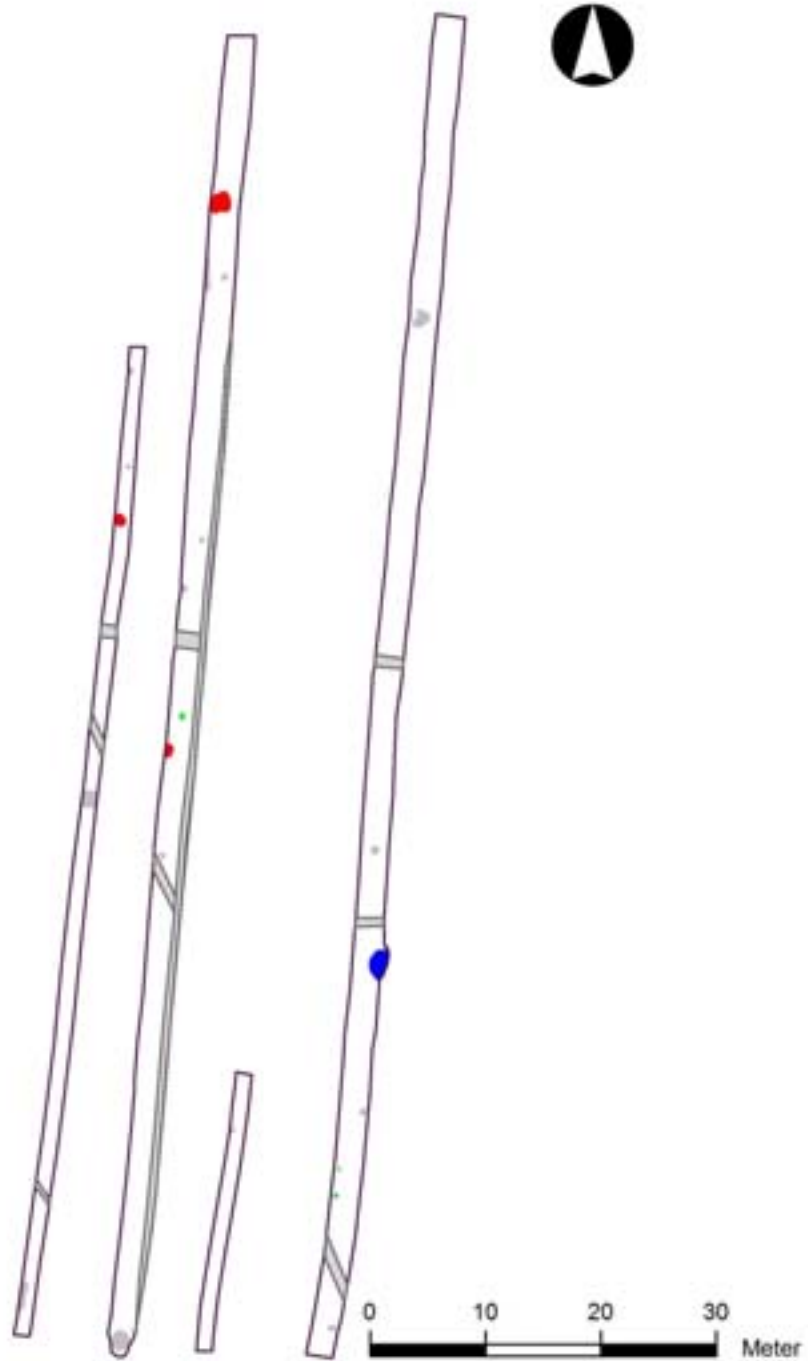
Ett av syftena med den arkeologiska förundersökningen var att undersöka ev. brunnar som kan tolkas miljöhistoriskt och som kan kopplas till den järnåldersbebyggelse som undersökts i närområdet främst i samband med Citytunnelprojektet. Detta eftersom brunnar eller våtmarker med bevarat pollen är ovanliga i denna del av Skåne. Ett andra syfte var att undersöka om det kunde finnas spår av bebyggelse från tidigneolitikum–mellanneolitikum eftersom den angränsande undersökningen hade lämningar från denna period. Brunnen (A466) bedömdes kunna härröra från äldre järnålder varför en pollenanalys genomfördes. Den radiometriska dateringen visar dock på ett ursprung i senneolitikum. Dateringen gjordes på en bit av en ej artbestämd rot (Linderholm muntl.) En datering som stämmer väl överens med den senneolitiska bebyggelse som undersöktes på Vintrie ip omedelbart väster om undersökningsområdet i samband med Citytunnelprojektet (se tabell). Dessa hus framkom drygt 100 m väster om brunnen (A466) vilket kan förklara de låga MS nivåerna och halterna av fosfat i brunnen.

Lab.nr.	Anl.nr.	C14 år BP	Kal. 1	Kal. 2 σ
LuS 9609	466	3655±55	2135–1950 BC	2195–1890 BC
Ua-23008	Hus 26	3620±45	2040–1890 BC	2140–1820 BC
Ua-22537	Hus 24	3685±45	2140–1970 BC	2200–1930 BC
Ua-22530	Hus 12	3675±45	2140–1970 BC	2200–1910 BC
Ua-22539	Hus 22	3640±40	2120–1930 BC	2140–1880 BC

Tabell 1. De radiometriska resultaten för A466 inlagt i en tabell tillsammans med dateringarna av husen från den intilliggande undersökningen Vintrie ip inom Citytunnelprojektet.

Brunnar med bevarat pollen från senneolitikum är ovanligt så den arkeologiska förundersökningen får anses framgångsrik. I detta fall går det även att koppla brunnen till en bebyggelse.

Figur 8. Schaktplan med brunnen A466 blåmarkerad. Gropar är röda och stolphål gröna. Övriga anläggningar är gråa liksom täckdiken.

Referenser

Publicerat

- Dehman Hammarstrand, K., Jansen, J. & Hanny, S. 2007. Citytunnelprojektet. Vintrie idrottsplats och Vintrie 20:1 & 20:59. Rapport över arkeologiska slutundersökningar. Rapport nr 46. Malmö Kulturmiljö.
- Friman, B. 2006. Vintrieleden – Hyllie IP – Ekostråket. Järnåldersbebyggelse på Hyllie 156:8. Arkeologiska slutundersökningar 1999–2000. Rapport 2006:012. Malmö Kulturmiljö.
- Jönsson, L & Persson, L. 2008. Det organiserade landskapet. Öresundsförbindelsen och arkeologin. Malmö Kulturmiljö.
- Lindhé, E. 2007. Grundvattensänkning. Ledningsdragning för grundvattensänkning längs Öresundsförbindelsen. Rapport över arkeologisk förundersökning 1997 & 1998. Malmö Kulturmiljö

Opublicerat.

- Frejd, J. 2003. Rapport över arkeologisk utredning inom del av fastigheten 20:1, Bunkeflo sn, Malmö kommun, Skåne län. Malmö Kulturmiljö.
- Frejd, J. Odaterad. Citytunnelns östra anslutning till Öresundsbanan – förlängning av tråg. Rapport över arkeologisk förundersökning 1999. Malmö Museer.
- Hector, L & Andréasson, A. 1999. Vintrieleden. Rapoort över arkeologisk förundersökning, Hyllie och Bunkeflo sn. Malmö Museer.
- Ifverson, P. 2000. Citytunneln, YT-spår, Vintrie. Rapport över arkeologisk utredning 1999. Malmö Museer.
- Linderholm, J & Wallin, J-E. 2011. Miljöarkeologisk rapport av en brunn/vattenhål vid Vintrie 24:42. Arkivrapport 2011-005 från miljöarkeologiska laboratoriet vid Umeå universitetet
- Sandén, U. Odaterad. Vintriediket. Rapport över arkeologisk utredning 1998. Malmö Museer.

Kartor

- Arrhenius, O. 1934. Karta över fosfathalten hos skånska jordar. SGU ser C. Nr 383.
- Lantmäterikarta över Bunkeflo by. Bunkeflo akt 1. Tegskifte 1701.
- Lantmäterikarta över Bunkeflo by. Bunkeflo akt 5c. Bunkeflo och Vintrie ängsvångar. Storskifte 1781 och partiellt enskifte 1802.
- Lantmäterikarta över Bunkeflo by. Bunkeflo akt 10. Enskifte 1806.

Muntliga källor

- Linderholm, J.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	100055
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-9050-10
Datum för beslut:	2010-07-30
Projektnummer:	100055
Län:	Skåne
Kommun:	Malmö
Socken:	Bunkeflo
Fastighet:	Vintrie 24:42
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2C2e
Koordinatsystem:	RT90
X koordinat:	6161972
Y koordinat:	1320243
Höjdsystem:	RH70
M ö.h.	12
Fältarbetstid:	2010-09-14–2010-12-10
Antal arbetsdagar:	4
Antal arkeologtimmar:	30
Antal maskintimmar :	8
Exploateringsyta:	4 720 m ²
Undersökt yta:	750 m ²
Platschef:	Per Sarnäs
Personal:	—
Projektgrupp:	—
Underkonsulter:	AkkaFRAKT, Byggnadsmaskiner AB, Miljöarkeologiska laboratoriet vid Umeå universitet, Inst. För ¹⁴ C-datering vid Lunds universitet
Uppdragsgivare:	Vintrie Bo Bra Bygg AB
Tidigare undersökningar:	—
Fynd:	MMA 59 Malmö Museer
Dokumentationsmaterial:	Intrasisprojekt, digitala foton, sektionsritningar, Malmö Museers arkiv, Arkivnr S02:168.
Kostnader:	86 000:-

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2011

1. Södervidinge kyrkogård - Södervidinge sn, FU 2010, Bertil Helgesson
2. Nytt golv i Östraby kyrka, Östrabys sn, FU 2011, Jan Kockum
3. Ny belysning, Gamla staden 8:1 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
4. Balsby 23:1 & 29:2, Nosaby sn, FU 2010, Anders Edring
5. Fjärrvärme i Östra Tommarp - Östra Tommarp sn, FU 2010, Lars Jönsson
6. Fjärrvärme genom Härlövs by, Kristianstad, FU 2010, Jan Kockum
7. Svedala kyrka, Svedala sn, FU 2010, Lars Jönsson
8. Näsbyholm sätesgård, Gärdslövs sn, FU 2010, Lars Salminen
9. Ny gatubrunn i Valdemars väg i Vä, Vä sn, FU 2011, Jan Kockum
10. Fjärestads kyrka, Fjärestad sn, FU 2011, Tony Björk
11. Gustav Adolfs Torg, Malmö. FU 2010, Joakim Frejd
12. Järnvägen 1:1, Malmö. FU 2011, Joakim Frejd
13. Kv Minerva 24 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2011, Jan Kockum
14. Cementen 13, Malmö, AU 2011, Per Sarnäs
15. Bältinge bytomt, Skarhult 13:36, FU 2010, Lars Salminen
16. Falsterbo 9:97 – ett stenkast ifrån borgen, FU 2010, Lars Salminen
17. Kvarnby utbyggnadsområde, Malmö, FU 2010, Per Sarnäs
18. Stora Uppåkra 2:76 m.fl., FU 2011, Joakim Frejd
19. Färlöv 19:3, Färlövs socken, Kristianstads kommun, AU 2011, Joakim Frejd
20. VA inom Bollerups säteri, Bollerups socken, Tomelilla kommun, FU 2011, Lars Jönsson
21. Södervidinge 28:1 – Kyrkogården, Södervidinge sn, Kävlinge kommun, FU 2011, Lars Salminen
22. Råbelöv 26:5, Fjälkestads sn, FU 2011, Jan Kockum
23. Citadellstaden 2:1, Landskrona, FU 2011, Lars Jönsson
24. Innerstaden 1:14 och 1:152, Malmö, FU 2011, Joakim Frejd
25. Hammarlövs bytomt, Hammarlövs sn, FU 2010, Per Sarnäs
26. Kristian IV 10 i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
27. Skurups bytomt, Skurups kommun, FU 2001, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
28. Norra Vallvägen i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
29. Östra Storgatan i Kristianstad, Kristianstad, FU 2011, Jan Kockum
30. VA-ledningar inom Östra Asmundtorps bytomt, Trollenäs sn, Eslövs kn, FU 2002–2003, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
31. Residenset 1, fornlämning 20, Malmö stad, FU 2010–2011, Per Sarnäs
32. Sutaren Mindre 6, fornlämning 17, Vellinge sn, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
33. Limhamn 151:461, Hyllie sn, AU 2011, Jan Kockum
34. Åhus 30:1 m fl, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
35. Rinkaby S:3 m fl, Rinkaby sn, FU 2011, Jan Kockum
36. Hjulhamngatan, fornlämning 20, Malmö. FU 2011, Joakim Frejd
37. Vadensjö bytomt, RAÄ 27, Vadensjö sn, Landskrona kn. FU 2003, Lars Salminen, Ingrid Gustin & Joakim Frejd
38. Fjärestads kyrkogård, Fjärestads sn, FU 2011, Jan Kockum
39. Kv Kabbalöken 26 i Åhus, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
40. Kv Slussen 1 i Malmö, Malmö, FU 2011, Jan Kockum
41. Husie 172:123, Husie sn, FU 2011, Kristian Brink
42. Övra Glumslöv 11:8 och 11:12, Glumslövs sn, FU 2001, Christer Carlsson
43. Tillgänglighetsanpassning av ingången till Bårslövs kyrka, Bårslövs sn, FU 2011, Christer Carlsson
44. Veberöds kyrka, Veberöds sn, FU 2010–11, Jan Kockum & Joakim Frejd
45. Sjögatan och Månsgatan i Åhus, Åhus sn, FU 2011, Jan Kockum
46. Arilds kapell, Brunby sn, FU 2007-2008, Lars Salminen & Ingrid Gustin
47. Hallaröds kyrka, Hallaröd sn, FU 2011, Ingrid Gustin
48. Norra Vrams kyrka, Norra Vrams sn, FU 2004, Lars Salminen & Ingrid Gustin
49. Vintrie 24:42, Bunkeflo sn, Malmö kn, FU 2010, Per Sarnäs

